

## Bouwsteen ten behoeve van de VHR-opgave

Soorten van de Vogelrichtlijn<sup>1</sup> voor zover betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden

### A004 Dodaars<sup>2</sup> *Tachybaptus ruficollis*, niet-broedvogel (*Versie oktober 2024*)

Deze bouwsteen richt zich op de Dodaars in de hoedanigheid van niet-broedvogel. De Dodaars is een kleine fuutachtige die in de broedtijd veelal te vinden is in ondiepe zoete wateren met vegetatierijke oevers. Buiten de broedtijd is de Dodaars wijder verspreid over zowel zoete als (in mindere mate) zoute wateren. De soort laat zich dan zien in kanalen, beken en kleine plassen, maar ook langs de randen van grote zoetwaterplassen en langs de kust. De Nederlandse broedvogels worden aangevuld door overwinteraars uit Oost- en Midden-Europa. Het voedsel van de Dodaars bestaat uit allerlei waterdieren, van insecten en kreeften tot kleine amfibieën en vissen. In Nederland verblijft in de winter 2-3% van de Europese flyway-populatie.

## I. Samenvatting

### Landelijk doel<sup>3</sup>

|   |                                      |
|---|--------------------------------------|
| Vigerend landelijk doel (zie doelendocument, ministerie van LNV 2006)<br><i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 560 vogels (seizoensgemiddelde<sup>4</sup>).</i> | 560 vogels<br>(seizoensgemiddelde)   |
| Voorstel nieuw landelijk doel 2050<br><i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van ten minste 2.800 vogels (seizoensgemiddelde), waarmee een gunstige Staat van Instandhouding wordt behouden.</i>   | 2.800 vogels<br>(seizoensgemiddelde) |
| Gunstige Referentiewaarde Populatie<br><i>Omvang populatie behorende bij de toestand waarin een populatie in ons land in een ecologisch 'gezonde' situatie verkeert (zie Vogel et al. 2021).</i>                        | 2.800 vogels<br>(seizoensgemiddelde) |
| Huidige populatieomvang<br><i>Gemiddeld aantal vogels in de periode 2014/15-2019/20 (seizoensgemiddelde).</i>   | 3.400 vogels<br>(seizoensgemiddelde) |

### Voorstel voor regionale opgave

Het aantal vogels per regio (provincies en rijkswateren) en de regionale opgaves voor 2050 zijn in tabel 1 weergegeven. Voor de provincies is dit exclusief het aandeel rijkswateren. In deze bouwsteen zijn de rijkswateren gedefinieerd als het voortouwgebied<sup>5</sup> van Rijkswaterstaat (RWS). Omdat er voor de Dodaars als niet-broedvogel geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave. In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. Buiten de broedtijd nemen vijf regio's twee derde van alle Nederlandse Dodaarzen voor hun rekening. Het gaat hier om Zeeland, Gelderland, Zuid-Holland, Noord-Brabant en de rijkswateren. De vogels binnen de rijkswateren betreffen voornamelijk exemplaren in de zuidwestelijke Delta en de grote rivieren. In de noordelijke provincies Friesland en Groningen zijn de minste Dodaarzen te vinden.

<sup>1</sup> Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20), zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening (EU) nr. 2019/1010 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 (PB 2019, L 170).

<sup>2</sup> Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000-gebieden relevant als broedvogel en als niet-broedvogel.

<sup>3</sup> Het vigerende landelijke doel is niet zonder meer te vergelijken met het voorgestelde nieuwe landelijke doel. Bij het voorgestelde nieuwe landelijke doel is gebruik gemaakt van sinds 2006 beschikbaar gekomen nieuwe gegevens en informatie, correcties en voortschrijdend inzicht m.b.t. de in Nederland aanwezige vogelpopulaties (zie ook van Kleunen et al. 2017). Daarnaast zijn er verschillen in de systematiek om de landelijke doelen te bepalen (ministerie van LNV 2006, Vogel et al. 2021).

<sup>4</sup> De som van maandelijks schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

<sup>5</sup> Natura 2000-gebied waar RWS of een provincie voortouwnemer is. De rol van voortouwnemer is vooral die van eerst verantwoordelijke bij het opstellen van het beheerplan.

Tabel 1. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Dodaars als niet-broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. n.b. = niet bepaald.

| Regio            | Huidige populatie (2014/15-2019/20) | Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20) | Trend (2008/09-2019/20) | Voorstel regionale opgave 2050 |
|------------------|-------------------------------------|---|-------------------------|--------------------------------|
| Zeeland          | 500                                 | 15%                                       | stabiel                 | 450                            |
| Gelderland       | 450                                 | 13%                                       | matige toename          | 350                            |
| Zuid-Holland     | 450                                 | 13%                                       | matige toename          | 350                            |
| rijkswateren     | 450                                 | 13%                                       | n.b.                    | 350                            |
| Noord-Brabant    | 400                                 | 12%                                       | matige toename          | 350                            |
| Noord-Holland    | 250                                 | 7%  | matige afname           | 200                            |
| Overijssel       | 200                                 | 6%  | matige toename          | 150                            |
| Flevoland        | 200                                 | 6%  | matige toename          | 150                            |
| Limburg          | 200                                 | 6%  | sterke toename          | 150                            |
| Drenthe          | 100                                 | 3%  | stabiel                 | 100                            |
| Utrecht          | 100                                 | 3%  | matige toename          | 100                            |
| Groningen        | 70                                  | 2%  | matige toename          | 70                             |
| Friesland        | 30                                  | 1%  | matige afname           | 30                             |
| <b>Landelijk</b> | <b>3.400</b>                        | <b>100%</b>                               | <b>stabiel</b>          | <b>2.800</b>                   |

#### Prioritering

De Dodaars bevindt zich als niet-broedvogel in een gunstige Staat van Instandhouding en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

## II. Inhoudelijke onderbouwing van de bouwsteen

### 1. Staat van Instandhouding (SvI)

De huidige SvI van de Dodaars als niet-broedvogel wordt als 'gunstig' beoordeeld:

|                                 |                |
|---------------------------------|----------------|
| Verspreidingsgebied             | gunstig        |
| Populatie                       | gunstig        |
| Leefgebied                      | gunstig        |
| Toekomstperspectief             | gunstig        |
| <b>Staat van Instandhouding</b> | <b>gunstig</b> |

De grootte van het verspreidingsgebied van de Dodaars als niet-broedvogel is gelijk gebleven aan de situatie in 1980 (van Dijk 2018), waardoor dit aspect als 'gunstig' kan worden beoordeeld. De populatieaantallen vertonen op de lange termijn een stabiele trend en liggen boven de Gunstige Referentiewaarde (GRW) voor de populatie (zie soortspecifieke onderbouwing hieronder, generieke uitleg box 1, tabel 2, figuur 1). Het aspect populatie wordt daardoor tevens als 'gunstig' beoordeeld. Het leefgebied is in staat om de populatie op een gunstig niveau in stand te houden en er zijn geen indicaties dat de kwaliteit onder druk staat. De stabiele trend op de korte termijn in combinatie met de afwezigheid van belangrijke knelpunten leiden ertoe dat het toekomstperspectief als 'gunstig' wordt beoordeeld. In het doelendocument (ministerie van LNV 2006) werd de SvI tevens op alle aspecten als 'gunstig' ingeschat.

#### Nadere onderbouwing GRW<sup>6</sup>

De populatieomvang van de Dodaars als niet-broedvogel ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (Directive Value, DV) bedroeg 2.800 vogels (gemiddeld seizoensgemiddelde 1977/78-1981/82). Om te bepalen in hoeverre de DV een populatieomvang op een gunstig niveau weerspiegelt, en dus als GRW kan dienen, wordt deze vergeleken met de Ecologisch Gunstige Referentie (EGR). De EGR voor Dodaars betreft de gemiddelde populatieomvang in 1980/81-2009/10 (2.400 vogels), een periode die voor viseters van zoete wateren zoals de Dodaars als gunstig wordt beschouwd (zie box 1, Vogel *et al.* 2021). De EGR ligt met 2.400 vogels onder de DV van 2.800 vogels, waarmee de GRW wordt bepaald op een seizoensgemiddelde van 2.800 vogels overeenkomstig de DV.

Tabel 2. Informatie over de populatieomvang- en ontwikkelingen die betrokken is bij de beoordeling van de Staat van Instandhouding (SvI).

| Aspecten kerngetallen SvI           | Periode         | Conclusie/output                  |
|-------------------------------------|-----------------|-----------------------------------|
| Huidige populatieomvang             | 2014/15-2019/20 | 3.400 vogels (seizoensgemiddelde) |
| Beoordeling korte termijntrend      | 2008/09-2019/20 | stabiel                           |
| Beoordeling lange termijntrend      | 1980/81-2019/20 | stabiel                           |
| Gunstige Referentiewaarde Populatie | DV              | 2.800 vogels (seizoensgemiddelde) |

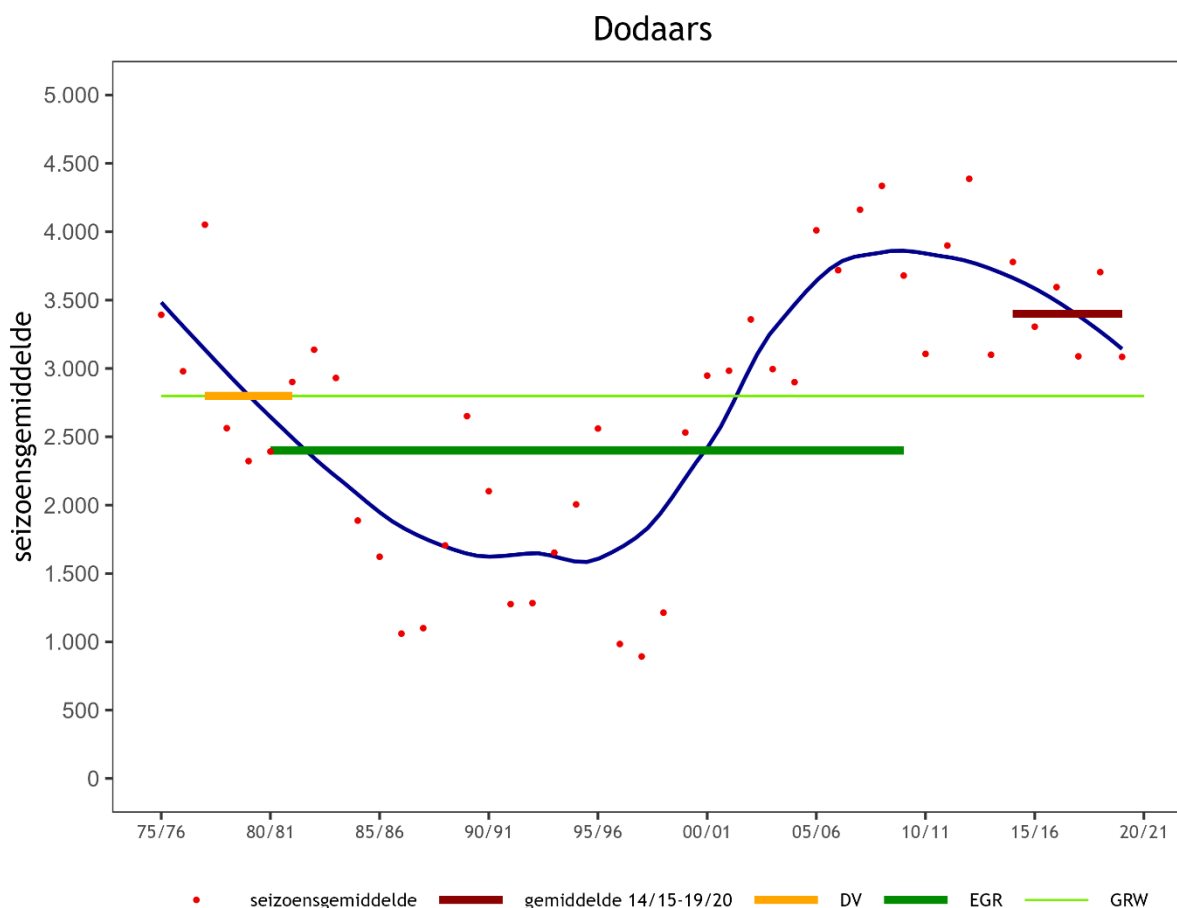
<sup>6</sup> De te nemen stappen voor het bepalen van de GRW voor niet-broedvogels worden in detail toegelicht in Vogel *et al.* (2021), waarbij het stroomschema in figuur 5.5 (bepaling GRW) wordt gevolgd. Zie ook de generieke uitleg in box 1 van deze bouwsteen.

**Box 1. Wat is de GRW en hoe wordt die bepaald voor niet-broedvogels**

Bij de methodiek voor het bepalen van de SvI (Vogel *et al.* 2021) is het voor de beoordeling van het aspect populatie nodig om de actuele populatieomvang te vergelijken met een Gunstige Referentiewaarde (GRW, ofwel *Favourable Reference Value* (FRV)). De GRW schetst de populatieomvang in een ecologische toestand van een populatie die gunstig is en is een objectieve, wetenschappelijk onderbouwde waarde. Bij de bepaling worden alleen ornithologisch-ecologische aspecten betrokken. De GRW voor de populatiegrootte is geen doel op zich maar wel een belangrijke pijler voor de bepaling van de vitaliteit van de populatie. Voor een gunstige SvI moeten echter ook andere aspecten (verspreidingsgebied, leefgebied en toekomstperspectief) op orde zijn. Bij het bepalen van de GRW voor de populatie worden voor niet-broedvogels de hierna beschreven uitgangspunten gehanteerd.

- De Vogelrichtlijn bepaalt dat het niveau van de populatie ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (1980), de *Directive Value* (DV), behouden moet blijven. Om te voorkomen dat de DV sterk wordt beïnvloed door piek- of daljaren wordt een gemiddelde over 5 seizoenen aangehouden: de periode 1977/78-1981/82. Wanneer de DV aantoonbaar gunstig is, wordt de GRW gelijk gesteld aan de DV. Er zijn echter gevallen waarbij de periode rondom 1980 aantoonbaar geen gunstige periode is, bijvoorbeeld als gevolg van drukfactoren zoals waterkwaliteit en doorwerking van pesticiden.
- Om te bepalen in hoeverre de DV een populatieomvang op een gunstig niveau weerspiegelt wordt deze vergeleken met de *Ecologisch Gunstige Referentie* (EGR). De EGR weerspiegelt net als bij broedvogels de gemiddelde populatieomvang in een periode waarin de ecologische omstandigheden voor de soort relatief gunstig waren. Deze gunstige referentieperiode varieert per 'voedsel-habitatgilde', soorten die overeenkomstige eisen stellen aan hun leefgebied (zie tabel 5.2 in Vogel *et al.* 2021). Wanneer de EGR op een hoger niveau dan de DV ligt, dan geldt de EGR als GRW; de DV zal dan een ongunstige of minder gunstige situatie weerspiegelen. Als GRW geldt dus de DV *tenzij* de EGR hoger is.
- Wanneer de GRW wordt gebaseerd op een EGR die beïnvloed is door een ontwikkeling vóór de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn die het leefgebied van een soort onomkeerbaar heeft verkleind, dan is de GRW naar beneden bijgesteld. Daarvan is sprake bij enkele soorten die in belangrijke mate gebruik maken van het Zuidwestelijke Deltagebied. Door de Deltawerken is foerageergebied definitief verloren gegaan en per relevante soort is dit in mindering gebracht op de GRW.
- In sommige gevallen kan de EGR niet worden bepaald, bijvoorbeeld omdat de soort sterk toeneemt (>1% per jaar). Dit is o.a. het geval bij soorten die zich recent gevestigd hebben. Dan is de GRW bepaald op het gemiddelde van de periode 2014/15-2019/20.

Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar Vogel *et al.* (2021).



Figuur 1. Overzicht van de waarden waarmee de ‘Gunstige Referentiewaarde’ (GRW) voor de populatie van de Dodaars als niet-broedvogel is bepaald. Weergegeven is het globale populatieverloop op basis van de aantallen (seizoensgemiddelde, rode punten). Dit populatieverloop is weergegeven met een donkerblauwe solide lijn. Relevante waarden, inclusief de periode waar deze betrekking op hebben, zijn aangeduid met gekleurde horizontale balkjes: Directive Value (DV, 1977/78-1981/82, oranje), Ecologisch Gunstige Referentie (EGR, donkergroen) en populatieomvang in de periode 2014/15-2019/20 (donkerrood). De GRW zelf is weergegeven als lichtgroene horizontale lijn. Voor een verdere toelichting over de methodiek wordt verwezen naar box 1 en Vogel et al. (2021).

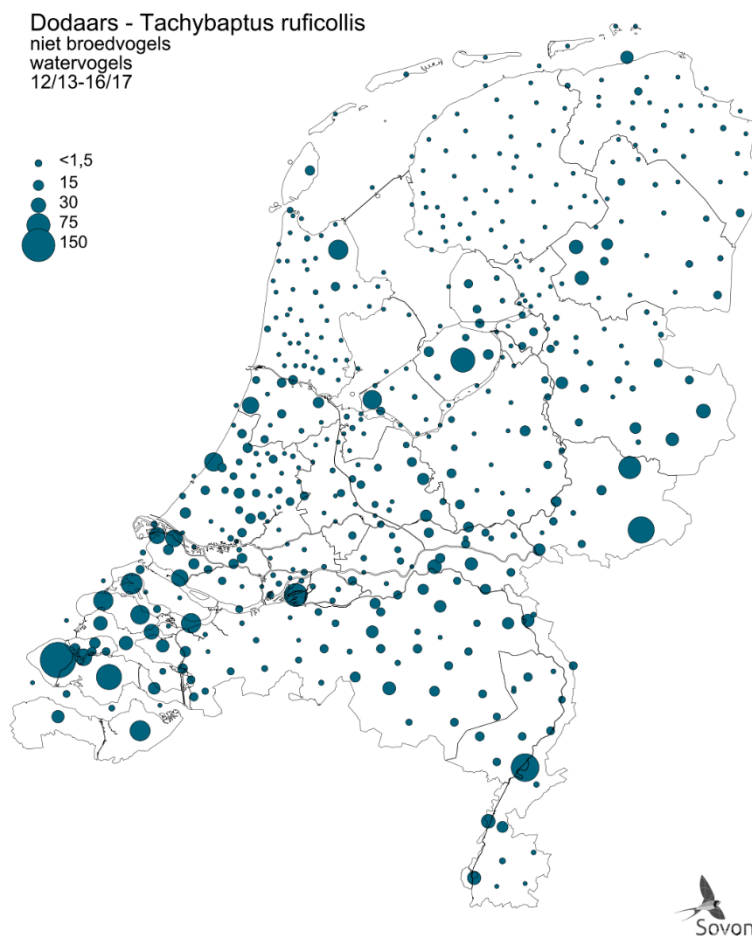
## 2. Landelijke opgave bij een gunstige Staat van Instandhouding (GSvI)

De populatieomvang overeenkomstig de GSvI bedraagt 2.800 vogels (seizoensgemiddelde). Afgezet tegen het huidige aantal (3.400 vogels; 2014/15-2019/20) betekent dit dat de populatie zich in de huidige situatie op een gunstig niveau bevindt.

## III. Haalbaarheid

### 1. Beoordeling landelijke opgave

Hoewel de lange termijntrend van de Dodaars als stabiel wordt beoordeeld, liggen er binnen deze termijn wel aanzienlijke schommelingen. In de jaren tachtig en negentig beleefde de niet-broedpopulatie een flinke inzinking. Hoewel de redenen achter deze inzinking niet helemaal duidelijk zijn, is het vermoeden dat een aantal strenge winters in deze periode een belangrijke rol speelt (SOVON 1987, Bijlsma *et al.* 2001). Na de eeuwwisseling zijn de aantallen weer toegenomen. Regionaal zijn echter nog wel aanzienlijke verschillen te zien: zo zijn in veel delen van de zoete rijkswateren stabiele of licht toenemende aantallen te zien, terwijl in de zoute Delta de aantallen juist afnemen (Hornman *et al.* 2019, 2020). In strengere winters, wanneer veel zoete wateren bevroren, schuift het accent van de verspreiding verder naar de zoute wateren (Bijlsma *et al.* 2001).



Figuur 2. Verspreiding van de Dodaars als niet-broedvogel in de periode 2012/13 - 2016/17. Weergegeven is het gemiddelde seizoensgemiddelde (vogels) per hoofdgebied (cluster van telgebieden) (Sovon 2022).

## 2. Knelpunten en maatregelen

### *Knelpunten*

Op dit moment zijn er op landelijk niveau geen belangrijke knelpunten die het behoud van de GsvI van de Dodaars als niet-broedvogel in de weg staan. De onderstaande analyse richt zich dan ook op behoud van de gunstige situatie.

### *Beheer en herstel-/verbetermaatregelen*

- In de winter voedt de Dodaars zich voornamelijk met kleine vissen (van Dijk 2018). Een verminderde voedselsituatie kan lokaal tot een daling in het aantal Dodaarzen leiden, zoals in het Grevelingenmeer lijkt te zijn gebeurd (Hoekstein & Sluiter 2019). Herstel en behoud van de populaties van kleine vissen in zowel zoete als zoute wateren zal de voedselsituatie voor Dodaarzen bevorderen.
- Dodaarzen blijven ook gedurende strenge winters met veel ijs volledig afhankelijk van open water voor hun voedselvoorziening. Het is voor de soort daarom belangrijk dat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar voedselrijke wateren die minder snel bevroren, zoals stromende zoete wateren of brakke en zoute wateren (Bijlsma *et al.* 2001).
- Er is weinig bekend over de effecten van verstoring op de Dodaars. De verstoringgevoeligheid wordt echter op matig ingeschat (Krijgsveld *et al.* 2008). Het beperken van recreatie in belangrijke voedselgebieden voor de Dodaars kan dan ook positief uitpakken voor de soort. Met name gedurende strenge winters, wanneer er minder voedselgebieden beschikbaar blijven voor de Dodaars, kan verstoring in de nog geschikte voedselgebieden problematisch zijn.

### *Regionale verschillen*

In de meeste gebieden is de trend van de Dodaars stabiel of toenemend, maar in de zoute delen van de Delta neemt het aantal vogels buiten de broedtijd af (Hornman *et al.* 2019, 2020). In de Grevelingen

hangt dit mogelijk samen met de afgenomen visstand in het gebied als gevolg van een lagere waterkwaliteit (Hoekstein & Sluijter 2019, Arts 2019), maar over de andere wateren in de zoute Delta is er minder bekend. Aangezien de zoute wateren vooral worden bezet in jaren met strenge winters (Bijlsma *et al.* 2001), is het mogelijk dat de recent vaak zachtere winters als gevolg van klimaatverandering een rol spelen in de lagere aantallen in de zoute Delta. Bij gebrek aan ijsvorming blijft er in het binnenland meer foerageergebied beschikbaar voor Dodaarzen.

#### *Relevante ontwikkelingen op het vlak van beleid en beheer*

Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), onderdeel van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027, richt zich op het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit, de aanleg van verloren en ontbrekende leefgebieden en verbindingen tussen de grote wateren en de inliggende natuurgebieden. Dit biedt in verschillende gebieden kansen voor de Dodaars. Een voorbeeld hiervan is het project 'Herstel van beperkt getij in de Grevelingen', omdat er wordt verwacht dat het herstel van beperkt getij zal leiden tot een verbeterde doorstroom van zuurstof- en nutriëntenrijk water. Als gevolg van deze verbeterde waterkwaliteit zal het voedselaanbod voor de Dodaars toenemen. In het binnenland kunnen natuurontwikkelingsprojecten in het kader van Ruimte voor de Rivier of Maaswerken verbeterde voedselsituaties voor de Dodaars creëren door onder andere de aanleg van nevelgeulen en het vergroten van uiterwaarden.

#### *Ontwikkelingen op biogeografische schaal*

De Dodaars staat in de Europese Rode Lijst met de status 'Least Concern' niet als bedreigd te boek (Birdlife International 2021). De voor Nederland relevante flyway-populatie omvat de gehele populatie in Europa en Noordwest-Afrika, bestaande uit naar schatting 270.000-510.000 individuen. De huidige trend van de flyway-populatie is stabiel (Wetlands International 2022). Ook op Europees niveau lijken grote schommelingen in populatieaantallen samen te hangen met de weersomstandigheden in de winter: in strenge winters kan er grote sterfte optreden (Keller *et al.* 2020).

#### *Kennisleemtes*

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar de achterliggende oorzaken van de afnames van de Dodaars als niet-broedvogel in de zoute delen van de Zuidwestelijke Delta. Hoewel dit in het Grevelingenmeer waarschijnlijk samenhangt met een verminderde voedselbeschikbaarheid (Hoekstein & Sluijter 2019, Arts 2019), is er weinig bekend over de voedselbeschikbaarheid in andere delen van de zoute Delta.

#### *Beoordeling haalbaarheid populatieomvang in 2050*

Op dit moment bevindt de Dodaars zich in een GSvI en is het toekomstperspectief gunstig. In samenhang met de op korte termijn stabiele populatieaantallen en gebrek van belangrijke knelpunten voor de soort is behoud van de populatieomvang die als gunstig beschouwd mag worden daarmee haalbaar voor 2050.

### **3. Advies landelijk doel**

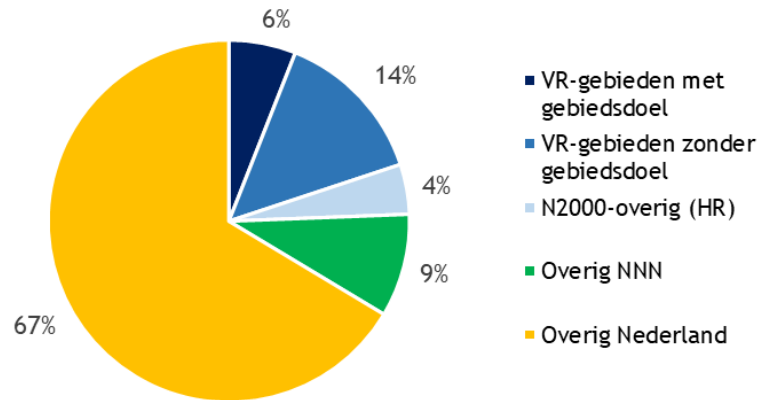
De populatieomvang bij een GSvI bedraagt 2.800 vogels (seizoensgemiddelde). De populatieomvang van ca. 3.400 vogels (seizoensgemiddelde) die momenteel in Nederland aanwezig is, ligt hier ruim boven. De korte termijntrend is stabiel en het toekomstperspectief is als gunstig beoordeeld. Het advies is daarom om het landelijke doel voor 2050 op 2.800 vogels (seizoensgemiddelde) te stellen, overeenkomstig de omvang waarbij de soort duurzaam in het leefgebied kan voortbestaan. De landelijke opgave is in de huidige situatie gerealiseerd.

## **IV. Regionale opgave**

### **1. Actueel voorkomen**

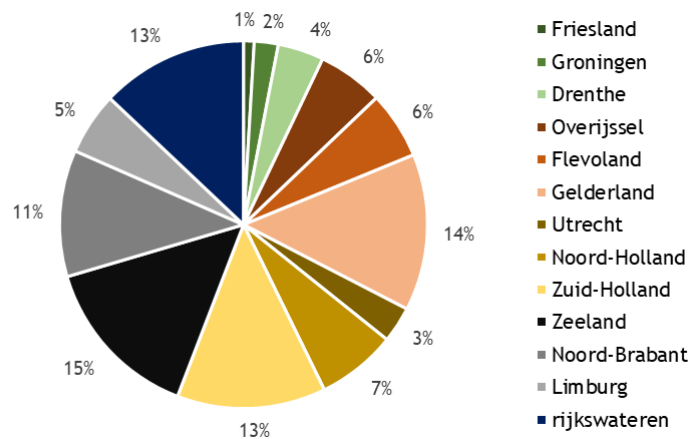
Twee derde van de Nederlandse Dodaarzen zijn buiten de broedtijd buiten natuurgebieden te vinden. Het betreft hier uiteenlopende zoetwatergebieden, van grote plassen tot beken en kanalen. Ongeveer een vijfde van de Dodaarzen is buiten de broedtijd in vogelrichtlijngebieden te vinden.





Figuur 3. Aanwezigheid in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20) in onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel voor de Dodaars als niet-broedvogel, de overige vogelrichtlijngebieden, overige Natura 2000-gebieden (habitatrichtlijngebieden), overig Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig Nederland (buiten N2000/NNN).

In figuur 4 wordt de verdeling gepresenteerd over de provincies en de rijkswateren. Het provincie-aandeel is exclusief rijkswateren, de aantallen in het rivierengebied worden wel aan de provincies toegekend. Voor deze indeling is gekozen omdat provincies en RWS (rijkswateren) de voortouwnemers voor de beheerplannen zijn. De zuidelijke provincies, met uitzondering van Limburg, herbergen allen relatief grote aandelen (10% of meer) van de Dodaars. Ook in de rijkswateren zijn relatief veel Dodaarzen te vinden. Het betreft hier met name de zoete rijkswateren (de grote rivieren en de zoete delen van de Delta), maar ook in de zoute delen van de Delta is de soort te vinden, met name gedurende strenge winters (Bijlsma *et al.* 2001). In de noordelijke provincies Friesland en Groningen zijn buiten de broedtijd maar weinig Dodaarzen te vinden.



Figuur 4. Aanwezigheid van de Dodaars als niet-broedvogel in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20) per provincie (exclusief rijkswateren) en in de rijkswateren. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS.

In tabel 3 is wederom te zien dat de belangrijkste gebieden voor Dodaarzen buiten de broedtijd zich buiten Natura 2000-gebieden bevinden. In de top 5 van de belangrijkste gebieden voor de soort komt geen Natura 2000-gebied terug. Natura 2000-gebieden waar wel aanzienlijke aantallen Dodaarzen voorkomen zijn te vinden langs de grote rivieren (Rijntakken) en in de Zuidwestelijke Delta, zowel in zoet- als in zoutwatergebieden.



Tabel 3. De belangrijkste gebieden voor de Dodaars als niet-broedvogel in de winterseizoenen 2014/15-2019/20 alsmede overige Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel (IHD) voor deze soort. Het procentueel aandeel in de Nederlandse winterpopulatie is indicatief weergegeven. Functie(s) van het gebied: f (foerageren). Type berekening (waarde): g = seizoensgemiddelde. VR = (mede) onder de Vogelrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied, VR\* = VR-gebied met een instandhoudingsdoel voor de Dodaars als niet-broedvogel, HR = in het kader van de Habitatrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied (indien >5%), NNN = Natuurnetwerk Nederland (indien >5%), overig = overig Nederland, rw = rijkswateren (voortouwnemer RWS), IHD = huidig instandhoudingsdoel, - = geen IHD.

| Gebied                       | Status     | Regio | Functie (waarde) | Huidige populatie | Aandeel in NL | IHD (vogels) |
|------------------------------|------------|-------|------------------|-------------------|---------------|--------------|
| Walcheren                    | NNN/overig | Zl    | f (g)            | 135               | 4%            | -            |
| Achterhoek zuid              | NNN/overig | Gl    | f (g)            | 90                | 3%            | -            |
| Oost-Flevoland-zuid          | NNN/overig | Fl    | f (g)            | 85                | 2%            | -            |
| Midden-Limburgse Maasplassen | NNN/overig | Lb    | f (g)            | 82                | 2%            | -            |
| Schouwen-Duiveland           | overig     | Zl    | f (g)            | 80                | 2%            | -            |
| Oosterschelde                | VR*/HR     | rw    | f (g)            | 78                | 2%            | 80           |
| Rijntakken                   | VR/HR      | Gl    | f (g)            | 76                | 2%            | -            |
| Veerse Meer                  | VR*        | rw    | f (g)            | 73                | 2%            | 160          |
| Biesbosch                    | VR/HR      | NB    | f (g)            | 72                | 2%            | -            |
| Achterhoek noord             | NNN/overig | Gl    | f (g)            | 66                | 2%            | -            |
| Grevelingen                  | VR*/HR     | rw    | f (g)            | 56                | 2%            | 70           |

## 2. Advies voor regionale opgave voor 2050

Het voorgestelde landelijke doel voor 2050 vormt het uitgangspunt voor de regionale opgaves. De opgave wordt verdeeld naar rato van het aandeel van de regio in de landelijke populatie, tenzij er redenen zijn om daar gemotiveerd van af te wijken. Dat kan door verschillen in regionale trends (makkelijker te realiseren in regio's waar de soort het beter doet), verschil in areaal potentieel leefgebied en/of de nabijheid van bronpopulaties voor herstel. Bij de Dodaars is er geen reden om af te wijken van de verdeling op basis van het huidige regioaandeel in het landelijke totaal. Omdat er voor de Dodaars geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave (tabel 4). In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. Buiten de broedtijd nemen vijf regio's twee derde van alle Nederlandse Dodaarzen voor hun rekening. Het gaat hier om Zeeland, Gelderland, Zuid-Holland, Noord-Brabant en de rijkswateren. De vogels binnen de rijkswateren betreffen voornamelijk exemplaren in de Zuidwestelijke Delta en de grote rivieren. In de noordelijke provincies Friesland en Groningen zijn de minste Dodaarzen te vinden.

Tabel 4. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Dodaars als niet-broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. n.b. = niet bepaald.

| Regio            | Huidige populatie (2014/15-2019/20) | Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20) | Trend (2008/09-2019/20) | Voorstel regionale opgave 2050 |
|------------------|-------------------------------------|---|-------------------------|--------------------------------|
| Zeeland          | 500                                 | 15%                                       | stabiel                 | 450                            |
| Gelderland       | 450                                 | 13%                                       | matige toename          | 350                            |
| Zuid-Holland     | 450                                 | 13%                                       | matige toename          | 350                            |
| rijkswateren     | 450                                 | 13%                                       | n.b.                    | 350                            |
| Noord-Brabant    | 400                                 | 12%                                       | matige toename          | 350                            |
| Noord-Holland    | 250                                 | 7%  | matige afname           | 200                            |
| Overijssel       | 200                                 | 6%  | matige toename          | 150                            |
| Flevoland        | 200                                 | 6%  | matige toename          | 150                            |
| Limburg          | 200                                 | 6%  | sterke toename          | 150                            |
| Drenthe          | 100                                 | 3%  | stabiel                 | 100                            |
| Utrecht          | 100                                 | 3%  | matige toename          | 100                            |
| Groningen        | 70                                  | 2%  | matige toename          | 70                             |
| Friesland        | 30                                  | 1%  | matige afname           | 30                             |
| <b>Landelijk</b> | <b>3.400</b>                        | <b>100%</b>                               | <b>stabiel</b>          | <b>2.800</b>                   |

## V. Prioritering

De Dodaars bevindt zich als niet-broedvogel in een GSvI en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

## Literatuur

- ARTS F.A., HOEKSTEIN M.S.J., VERGEER J.W., VAN KLEUNEN A. & NOORDHUIS R. 2019. Negatieve trends watervogels Natura 2000 Haringvliet en Grevelingen. Deltamilieu rapport 2019-01. DPM, Vlissingen.
- BIJLSMA R.G., HUSTINGS F. & CAMPHUYSEN C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2021. European Red List of Birds. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- VAN DIJK A. 2018. Dodaars *Tachybaptus ruficollis*. Pp. 158-159 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- HOEKSTEIN M.S.J. & SLUIJTER M. 2019. Watervogels in de Grevelingen in 2018-2019. Rapportnr. 2019-08. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.
- HORNMAN M., HUSTINGS F., KOFFIJBERG K., VAN WINDEN E., VAN ELS P., VAN KLEUNEN A., SOVON GANZEN-EN ZWANENWERKGROEP & SOLDAAT L. 2019. Watervogels in Nederland in 2016/2017. Sovon-rapport 2019/01, RWS-rapport BM 19.01. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- HORNMAN M., HUSTINGS F., KOFFIJBERG K., VAN WINDEN E., VAN ELS P., KLEEFSTRA R., SOVON GANZEN-EN ZWANENWERKGROEP & SOLDAAT L. 2020. Watervogels in Nederland in 2017/2018. Sovon-rapport 2020/01, RWS-rapport BM 19.18. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- KELLER V., HERRANDO S., VOŘÍŠEK P., FRANCH M., KIPSON M., MILANESI P., MARTÍ D., ANTON M., KLVAŇOVÁ A., KALYAKIN M.V., BAUER H.-G. & FOPPEN R.P.B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- VAN KLEUNEN A., VAN ROOMEN M., JANSSEN J.A.M., KUITERS A.T., VAN WINDEN E., BOELE A., SCHMIDT A.M. & VAN VREESWIJK T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- KRIJGSVELD K.L., SMITS R.R. & VAN DER WINDEN J.R. 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. Rapport nr. 08-173. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- MINISTERIE VAN LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- SOVON. 1987. Atlas van de Nederlandse vogels. SOVON, Arnhem.
- VOGEL R., FOPPEN R., VAN DEN BREMER L., VAN TURNHOUT C.A.M. & VAN ROOMEN M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

### Geraadpleegde websites

- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2022. Dodaars. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/70>. Geraadpleegd op 28/01/2022.
- WETLANDS INTERNATIONAL. 2022. Waterbird Population Estimates. <http://wpe.wetlands.org>. Geraadpleegd op 03/02/2022.